

Dorobek, Franciszek

Wspomnienie pośmiertne o Aleksandrze Sewruku

Notatki Płockie 20/1-80, 62-63

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE O ALEKSANDRZE SEWRUKU

Już nie żył, gdy przyszedł list od Niego. Duża, szara koperta, zawierająca nr 7 miesięcznika Kulturalnego „Warmia i Mazury” z 1973 roku. Redakcja w dziale „Sylwetki naszych twórców” zamieściła rozmowę z Aleksandrem Sewrukiem. Wywiad ilustrowany był zdjęciami jego kreacji aktorskich w „Żeglarzu” J. Szaniawskiego, w „Wiśniowym sadzie” A. Czechowa i w „Pierwszym dniu wolności” L. Kruczkowskiego. Dołączył również zdjęcie, wycięte prawdopodobnie z tygodnika „Film”, przedstawiające Go w roli marszałka dworu w filmie pt. „Czarne chmury”.

Była w tej dużej szarej kopercie mała biała z brązowo-zielonym nadrukiem „Teatr Ziemi Mazowieckiej”, nieodłącznymi kogutami i adresem teatru. Na kopercie własnoręcznie napisany przez nadawcę adres: „Pan Dyrektor F. Dorobek Elbląg”. Dlaczego Elbląg a nie Płock. Zapewne skojarzenie z moją prośbą o przesłanie egzemplarza „Warmii i Mazur” spowodowało tę ciekawą pomyłkę. We wnętrzu koperty znajdował się karteluszek papieru z następującym tekstem: „Szanownemu i Drogiemu Panu Franciszkowi z serdecznymi pozdrowieniami i wyrazami szczerzej przyjaźni Aleksander Sewruk 23.XI.74 — Warszawa”.

List był pisany i wysłany w sobotę 23 listopada 1974 roku — w dniu śmierci Aleksandra Sewruka. Poczta doręczyła przesyłkę w poniedziałek 25 listopada 1974 roku. Dla mnie Aleksander Sewruk żył fizycznie o dwa dni dłużej. W sercu i pamięci pozostanie na zawsze.

Aleksander Sewruk należy do najbardziej zasłużonych ludzi teatru Polski Ludowej.

Debiutował jako aktor w teatrze oflagowym w Arnswalde i Gross-Born. Później występował na scenach Poznania, Opola, Olsztyna, Gdańska, Białegostoku, Warszawy i innych.

Przez dwanaście lat był dyrektorem Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie, gdzie stworzył największe przedsiębiorstwo teatralne w kraju. Codziennie w Olsztynie i Elblągu na czterech scenach odbywały się przedstawienia, a co tydzień również na piątej eksperymentalnej „Margines”.

Przez ostatnie pięć lat pracował jako dyrektor i kierownik artystyczny Teatru Ziemi Mazowieckiej w Warszawie, zapewniając temu teatrowi przyzwoity poziom artystyczny, mimo trudnych a może nawet bardzo trudnych warunków.

Stworzył około stu postaci scenicznych i przeszło trzydzieści filmowych. Był prawym człowiekiem bez reszty oddanym sprawom ludzi

Aleksander Sewruk — przez ostatnie pięć lat dyrektorem i kierownikiem artystycznym Teatru Ziemi Mazowieckiej

i sztuki. Zapisał się w pamięci pokoleń aktorskich jako utalentowany pedagog i wychowawca. I dlatego tak prawdziwie brzmiały wypowiedziane przez Krzysztofa Kumora — aktora Teatru Ziemi Mazowieckiej nad trumną Aleksandra Sewruka, słowa „czuliśmy się wszyscy jak Jego synowie”.

Dzięki nieprzeciętnym umiejętnościom organizacyjnym, tytanicznej wprost pracowitości, niezwyklej rzetelności i godnej zawsze ambicji ciekawych poszukiwań artystycznych, stworzył model teatru wartościowego, odpowiadającego ludziom zamieszkałym w miastach, miasteczkach i osiedlach Warmii, Mazur, Kurpiów, Podlasia i Mazowsza.

Został odznaczony Sztandarem Pracy II Klasy — 1963, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski — 1959, Krzyżem Walecznym — 1939, Medalem XXX-lecia PRL, Nagrodą Państwową II stopnia — 1966, Złotą Odznaką Zasłużonych dla Warmii, Mazur, Złotą Odznaką

za Zasługi dla Województwa Warszawskiego — 1974, Nagrodą Artystyczną Województwa Warszawskiego — 1971 i wielu innymi za pełnione funkcje społeczne.

Współpraca Aleksandra Sewruka z Płockiem sięga czasu, gdy na polach Białej Nowej powstawały pierwsze widome znaki przemysłowego przeznaczenia miasta.

Kończył się wtedy III Festiwal Teatrów Polski Północnej w Toruniu, na którym Aleksander Sewruk otrzymał nagrodę za kreację aktorską roli Osborne'a w „Kresie wędrówki” R. G. Sheriffa.

W upalną niedzielę 18 czerwca 1961 roku właśnie rolą Osborne'a w „Kresie wędrówki” zainaugurował w sali kina „Przedwiośnie”, trwającą do ostatnich dni swojego życia, artystyczną pracę dla miasta.

Rozumiał ją i spełniał rzetelnie, z powagą, szacunkiem dla publiczności ze szczerą sympatią dla ludzi budujących polską petrochemię. Gdy zawodziły przyrzeczenia dyrekcji teatrów warszawskich odnośnie obsługi teatralnej Płocka, Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie, którym do jesieni 1969 roku kierował Aleksander Sewruk, systematycznie przyjeżdżał, dając swoje przedstawienia, dla starszej publiczności i specjalne dla dzieci i młodzieży. Dzięki bezinteresownej pomocy technicznej służby olsztyńskiego Teatru, w radykalny sposób poprawiono warunki sceniczne nieszczęsnej sali Kina „Przedwiośnie”. Wdzięczne miasto nadało Aleksan-

drowi Sewrukowi mocą Uchwały nr XLIII/179/65 Prezydium Miejskiej Rady Narodowej z dnia 18 grudnia 1965 r. medal pamiątkowy wybity z okazji XX rocznicy wyzwolenia i 1000-lecia m. Płocka „Za zasługi dla rozwoju Płocka w latach 1945—1965”. A potem, gdy przyszło mu kierować Teatrem Ziemi Mazowieckiej wielki wkładał wysiłek w to, aby przełamać nawarstwione latami uprzedzenia płockiej publiczności do tego teatru.

Płock był mu zawsze bliski. Wiązał swoje teatralne plany z tym miastem. Wysoko sobie cenił każdą opinię pochodzącą od jego mieszkańców, widzów, czy też potencjalnych widzów teatralnych. Jak bardzo kochał teatr, jak bardzo kochał to miasto młodzieńczych, scenicznych zrywów Wincentego Rapackiego, niech świadczy fakt niekłamanej i szczerzej radości z faktu zorganizowania stałego Teatru Płockiego, mimo posiadania odmiennej koncepcji, innego spojrzenia na ten problem.

Aleksander Sewruk ostatni raz wystąpił przed płocką publicznością w roli Sansona w „Oskarżycielu publicznym” F. Hochwäldera. Był to czwartek 14 listopada 1974 roku. Za dni dziewięć już nie żył.

W Alei Zasłużonych Cmentarza Powązkowskiego w Warszawie w dniu 27 listopada 1974 roku przedstawiciel SPATiF, Aleksander Gęzowski płockim słowem strof „Mazowsza” Władysława Broniewskiego zęgnął Kolegę-Artystę i Człowieka, po którym zał serdecznie pozostał.

STANISŁAW BEREZOWSKI

PROF. DR JAN OŁAF CHMIELEWSKI (wspomnienie pośmiertne)

Dnia 1 grudnia 1974 roku odszedł od nas w daleki, bezpowrotny rejs Jan Olaf Chmielewski, czołowy planista przestrzenny naszego kraju — autor wielu koncepcji struktur terytorialnych, związanych z Mazowszem i nie tylko z tym regionem. Był to człowiek wielkiej skali, szlachetnego serca, uczony i twórca jednej z najpoważniejszych polskich szkół myślenia wieloprzestrzennego.

Urodzony w roku 1895, należał w okresie międzywojennym do nielicznego jeszcze wówczas w Polsce grona planistów. Zaraz po wojnie był organizatorem prac urbanistycznych w Biurze Odbudowy Stolicy i kierownikiem projektowania w Głównym Urzędzie Planowania Przestrzennego. Następnie jako profesor Politechniki Warszawskiej stworzył poważne studium planowania przestrzennego, przez które przeszło liczne grono studentów, jego uczniów. Był znanym i wysoko cenionym ekspertem, członkiem wielu rad naukowych itp.

Twórcza działalność prof. Chmielewskiego była związana z planowaniem w regionie Mazowsza już od pierwszych lat kariery intelektualnej, aż do ostatniego okresu jego aktywności. Trzeba pamiętać, że on to właśnie był jednym z pierwszych autorów i chyba najusilniejszym propagatorem koncepcji przestrzennej Warszawskiego Zespołu Miejskiego, zespołu obejmującego nie tylko obszar administracyjny miasta, ale i rozległy teren jego strefy podmiejskiej — zespołu stanowiącego zwartą jedność funkcjonalną.

Dwie daty są tu najbardziej znamienne:

- 1) Rok 1935 ogłoszenie wspólnie z Sz. Syrku-sem koncepcji „Warszawy funkcjonalnej” w Biuletynie SARP nr 8 jako jednej ze swych pierwszych publikacji;
- 2) Rok 1969 opublikowanie (wspólnie z piszącym te słowa) opinii o planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Warszawskiego Zespołu Miejskiego zamieszczono-